Paradigme de Programare

Conf. dr. ing. Andrei Olaru

andrei.olaru@upb.ro | cs@andreiolaru.ro
Departamentul de Calculatoare

2022

- Harry is a horse.
- Ralph is a rabbit.
- if all horses are faster than any dog and there is a greyhound faster than any rabbit,
- Is Harry faster than Ralph?

1. Logica propozițională
2. Evaluarea valorii de adevăr
3. Logica cu predicate de ordinul întâi
4. LPOI – Semantică
5. Forme normale
6. Unificare și rezoluție

romanian

Logică

- formalism simbolic pentru reprezentarea faptelor și raționament.
- se bazează pe ideea de valoare de adevăr – e.g. *Adevărat* sau *Fals*.
- permite realizarea de argumente (argumentare) și demonstrații – deducție, inducție, rezoluție, etc.

Logica propozițională

- Cadru pentru:
  - descrierea proprietăților obiectelor, prin intermediul unui limbaj, cu o semantică asociată;
  - deducerea de noi proprietăți, pe baza celor existente.
- Expresia din limbaj: propoziția, corespunzătoare unei afirmații, ce poate fi adevărată sau falsă.
- Exemplu: “Afară este frumos.”
- Accepții asupra unei propoziții:
  - secvența de simboluri utilizate sau
  - înțelesul propriu-zis al acesteia, într-o interpretare.

$P \vee \overline{P}$

- 2 categorii de propoziții
  - simple $\rightarrow$ fapte atomice: “Afară este frumos.”
  - compuse $\rightarrow$ relații între propoziții mai simple: “Telefonul sună și câinele latră.”
- Propoziții simple: $p, q, r, \ldots$
- Negații: $\neg\alpha$
- Conjuncții: $(\alpha \wedge \beta)$
- Disjuncții: $(\alpha \vee \beta)$
- Implicații: $(\alpha \Rightarrow \beta)$
- Echivalențe: $(\alpha \Leftrightarrow \beta)$

- Scop: dezvoltarea unor mecanisme de prelucrare, aplicabile independent de valoarea de adevăr a propozițiilor într-o situație particulară.
- Accent pe relațiile între propozițiile compuse și cele constituente.
- Pentru explicitarea propozițiilor $\rightarrow$ utilizarea conceptului de interpretare.

+ Interpretare Mulțime de asocieri între fiecare propoziție simplă din limbaj și o valoare de adevăr.

Exemplu

Interpretarea I:

- $p^I = false$
- $q^I = true$
- $r^I = false$

Interpretarea J:

- $p^J = true$
- $q^J = true$
- $r^J = true$

- cum știu dacă p este adevărat sau fals? Pot ști dacă știu interpretarea – p este doar un *nume* pe care îl dau unei propoziții concrete.

- Sub o interpretare fixată $\rightarrow$ dependența valorii de adevăr a unei propoziții compuse de valorile de adevăr ale celor constituente
- Negație: $(\neg\alpha)^I = \begin{cases} \textit{true} & \text{dacă } \alpha^I = \textit{false} \\ \textit{false} & \text{altfel} \end{cases}$
- Conjuncție: $(\alpha \wedge \beta)^I = \begin{cases} \textit{true} & \text{dacă } \alpha^I = \textit{true} \text{ și } \beta^I = \textit{true} \\ \textit{false} & \text{altfel} \end{cases}$
- Disjuncție: $(\alpha \vee \beta)^I = \begin{cases} \textit{false} & \text{dacă } \alpha^I = \textit{false} \text{ și } \beta^I = \textit{false} \\ \textit{true} & \text{altfel} \end{cases}$

- **Implicație**: $(\alpha \Rightarrow \beta)^I = \begin{cases} \textit{false} & \text{dacă } \alpha^I = \textit{true} \text{ și } \beta^I = \textit{false} \\ \textit{true} & \text{altfel} \end{cases}$
- **Echivalență**:
  $(\alpha \Leftrightarrow \beta)^I = \begin{cases} \textit{true} & \text{dacă } \alpha \Rightarrow \beta \ \wedge \ \beta \Rightarrow \alpha \\ \textit{false} & \text{altfel} \end{cases}$

Evaluarea valorii de adevăr

+ | Evaluare Determinarea valorii de adevăr a unei propoziții, sub o interpretare, prin aplicarea regulilor semantice anterioare.

Exemplu

- Interpretarea I:
  - $p^I = false$
  - $q^I = true$
  - $r^I = false$
- Propoziția: $\phi = (p \wedge q) \vee (q \Rightarrow r)$
  $\phi^I = (false \wedge true) \vee (true \Rightarrow false) = false \vee false = false$

Valoarea de adevăr în afara interpretării

Satisfiabilitate, Valididate, Nesatisfiabilitate

+ | Satisfiabilitate Proprietatea unei propoziții care este adevărată sub cel puțin o interpretare. Acea interpretare satisface propoziția.

+ | Validitate Proprietatea unei propoziții care este adevărată în toate interpretările. Propoziția se mai numește tautologie.

Ex | Exemplu Propoziția $p \vee \neg p$ este validă.

+ | Nesatisfiabilitate Proprietatea unei propoziții care este falsă în toate interpretările. Propoziția se mai numește contradicție.

Ex | Exemplu Propoziția $p \wedge \neg p$ este nesatisfiabilă.

Valoarea de adevăr în afara interpretării

Metoda tabelei de adevăr

Ex Metoda tabelei de adevăr

p	q	r	$(p \wedge q) \vee (q \Rightarrow r)$
true	*true*	*true*	*true*
true	*true*	*false*	*true*
true	*false*	*true*	*true*
true	*false*	*false*	*true*
false	*true*	*true*	*true*
false	*true*	*false*	*false*
false	*false*	*true*	*false*
false	*false*	*false*	*false*

$\Rightarrow$ Propoziția $(p \wedge q) \vee (q \Rightarrow r)$ este satisfiabilă.

Derivabilitate

Definiție

$P \vee \overline{P}$

+ | Derivabilitate logică Proprietatea unei propoziții de a reprezenta consecința logică a unei mulțimi de alte propoziții, numite premise.

Mulțimea de propoziții Δ derivă propoziția ϕ ($\Delta \models \phi$) dacă și numai dacă orice interpretare care satisface toate propozițiile din Δ satisface și ϕ.

Ex Exemplu

- $\{p\} \models p \vee q$
- $\{p, q\} \models p \wedge q$
- $\{p\} \not\models p \wedge q$
- $\{p, p \Rightarrow q\} \models q$

- Verificabilă prin metoda tabelei de adevăr: toate intrările pentru care premisele sunt adevărate trebuie să inducă adevărul concluziei.

Exemplu

Demonstrăm că $\{p, p \Rightarrow q\} \models q$.

p	q	$p \Rightarrow q$
true	*true*	*true*
true	*false*	*false*
false	*true*	*true*
false	*false*	*true*

Singura intrare în care ambele premise, p și $p \Rightarrow q$, sunt adevărate, precizează și adevărul concluziei, q.

- $\{\phi_1, \ldots, \phi_n\} \models \phi$

  sau

- Propoziția $\phi_1 \wedge \ldots \wedge \phi_n \Rightarrow \phi$ este validă

  sau

- Propoziția $\phi_1 \wedge \ldots \wedge \phi_n \wedge \neg\phi$ este nesatisfiabilă

- Creșterea exponențială a numărului de interpretări în raport cu numărul de propoziții simple.
- De aici, diminuarea valorii practice a metodelor semantice, precum cea a tabelei de adevăr.
- Alternativ, metode sintactice, care manipulează doar reprezentarea simbolică.
  - Inferență $\rightarrow$ Derivare mecanică $\rightarrow$ demers de calcul, în scopul verificării derivabilității logice.
  - folosind metodele de inferență, putem construi o mașină de calcul.

+ | Inferența – Derivarea mecanică a concluziilor unui set de premise.

+ | Regulă de inferență – Procedură de calcul capabilă să deriveze concluziile unui set de premise. Derivabilitatea mecanică a concluziei ϕ din mulțimea de premise Δ, utilizând regula de inferență *inf*, se notează $\Delta \vdash_{inf} \phi$.

Ex | Modus Ponens (MP) :

$$\frac{\begin{array}{l}\alpha \Rightarrow \beta \\ \alpha\end{array}}{\beta}$$

Ex | Modus Tollens :

$$\frac{\begin{array}{l}\alpha \Rightarrow \beta \\ \neg\beta\end{array}}{\neg\alpha}$$

Inferența

Proprietăți ale regulilor

+ | Consistență (*soundness*) – Regula de inferență determină numai propoziții care sunt, într-adevăr, consecințe logice ale premiselor. $\Delta \vdash_{inf} \phi \Rightarrow \Delta \models \phi$.

+ | Completitudine (*completeness*) – Regula de inferență determină toate consecințele logice ale premiselor. $\Delta \models \phi \Rightarrow \Delta \vdash_{inf} \phi$.

- Ideal, ambele proprietăți – "nici în plus, nici în minus" – $\Delta \models \phi \Leftrightarrow \Delta \vdash_{inf} \phi$
- Incompletitudinea regulii *Modus Ponens*, din imposibilitatea scrierii oricărei propoziții ca implicație.

Logica cu predicate de ordinul întâi

Logica cu predicate de ordinul I

First Order Predicate Logic (FOL sau FOPL) – Context

- Extensie a logicii propoziționale, cu explicitarea:
  - obiectelor din universul problemei;
  - relațiilor dintre acestea.
- Logica propozițională:
  - p: “Andrei este prieten cu Bogdan.”
  - q: “Bogdan este prieten cu Andrei.”
  - $p \Leftrightarrow q$ – pot ști doar din interpretare.

  $\rightarrow$ Opacitate în raport cu obiectele și relațiile referite.
- FOPL:
  - Generalizare: $prieten(x, y)$: “x este prieten cu y.”
  - $\forall x.\forall y.(prieten(x, y) \Leftrightarrow prieten(y, x))$

  $\rightarrow$ Aplicare pe cazuri particulare.

  $\rightarrow$ Transparență în raport cu obiectele și relațiile referite.

- **+ | Constante** – obiecte particulare din universul discursului: *c*, *d*, *andrei*, *bogdan*, . . .
- **+ | Variabile** – obiecte generice: *x*, *y*, . . .
- **+ | Simboluri funcționale** – *succesor*, $+$, *abs* . . .
- **+ | Simboluri relaționale** (predicate) – relații *n*-are peste obiectele din universul discursului: $prieten = \{(andrei, bogdan), (bogdan, andrei), \ldots\}$, $impar = \{1, 3, \ldots\}$, . . .
- **+ | Conectori logici** $\neg$, $\wedge$, $\vee$, $\Rightarrow$, $\Leftarrow$
- **+ | Cuantificatori** $\forall$, $\exists$

+ Termeni (obiecte):

- Constante;
- Variabile;
- Aplicații de funcții: $f(t_1, \ldots, t_n)$, unde f este un simbol funcțional n-ar și $t_1, \ldots, t_n$ sunt termeni.

Ex Exemple

- *succesor*(4): succesorul lui 4, și anume 5.
- $+(2, x)$: aplicația funcției de adunare asupra numerelor 2 și x, și, totodată, suma lor.

+ | Atomi (relații): atomul $p(t_1, \ldots, t_n)$, unde p este un predicat n-ar și $t_1, \ldots, t_n$ sunt termeni.

Ex | Exemple

- $impar(3)$
- $varsta(ion, 20)$
- $=(+(2,3),5)$

+ | Propoziții (fapte) – dacă x variabilă, A atom, și α și β propoziții, atunci o propoziție are forma:

- Fals, Adevărat: $\perp$, $\top$
- Atomi: A
- Negații: $\neg\alpha$
- Conectori: $\alpha \wedge \beta$, $\alpha \Rightarrow \beta$, ...
- Cuantificări: $\forall x.\alpha$, $\exists x.\alpha$

Exemplu

“Sora Ioanei are un prieten deștept”

Exemplu

"Sora Ioanei are un prieten deștept"

$$\underbrace{\exists X . \underbrace{prieten(\underbrace{X}_{\text{termen}}, \underbrace{sora(\overbrace{ioana}^{\text{termen}})}_{\text{termen}})}_{\text{atom/propoziție}} \wedge \underbrace{destept(X)}_{\text{atom/propoziție}}}_{\text{propoziție}}$$

LPOI – Semantică

+ Interpretarea constă din:

- Un domeniu nevid, D, de concepte (obiecte)
- Pentru fiecare constantă c, un element $c^I \in D$
- Pentru fiecare simbol funcțional, n-ar f, o funcție $f^I : D^n \to D$
- Pentru fiecare predicat n-ar p, o funcție $p^I : D^n \to \{false, true\}$.

Semantică

Elemente

- Atom:
  $(p(t_1, \ldots, t_n))^I = p^I(t_1^I, \ldots, t_n^I)$
- Negație, conectori, implicații: v. logica propozițională
- Cuantificare universală:
  $$(\forall x.\alpha)^I = \begin{cases} \mathit{false} & \text{dacă } \exists d \in D \,.\, \alpha^I_{[d/x]} = \mathit{false} \\ \mathit{true} & \text{altfel} \end{cases}$$
- Cuantificare existențială:
  $$(\exists x.\alpha)^I = \begin{cases} \mathit{true} & \text{dacă } \exists d \in D \,.\, \alpha^I_{[d/x]} = \mathit{true} \\ \mathit{false} & \text{altfel} \end{cases}$$

Ex Exemple cu cuantificatori

1. "Vrabia mălai visează."

Ex Exemple cu cuantificatori

1. "Vrabia mălai visează." $\forall x.(vrabie(x) \Rightarrow viseaza(x, malai))$

Ex Exemple cu cuantificatori

1. "Vrabia mălai visează." $\forall x.(vrabie(x) \Rightarrow viseaza(x, malai))$
2. "Unele vrăbii visează mălai."

Ex Exemple cu cuantificatori

1. "Vrabia mălai visează." $\forall x.(vrabie(x) \Rightarrow viseaza(x, malai))$
2. "Unele vrăbii visează mălai." $\exists x.(vrabie(x) \wedge viseaza(x, malai))$

Exemple cu cuantificatori

1. "Vrabia mălai visează." $\forall x.(vrabie(x) \Rightarrow viseaza(x, malai))$
2. "Unele vrăbii visează mălai." $\exists x.(vrabie(x) \wedge viseaza(x, malai))$
3. "Nu toate vrăbiile visează mălai."

Ex Exemple cu cuantificatori

1. "Vrabia mălai visează." $\forall x.(vrabie(x) \Rightarrow viseaza(x, malai))$
2. "Unele vrăbii visează mălai." $\exists x.(vrabie(x) \wedge viseaza(x, malai))$
3. "Nu toate vrăbiile visează mălai." $\exists x.(vrabie(x) \wedge \neg viseaza(x, malai))$

Ex Exemple cu cuantificatori

1. "Vrabia mălai visează." $\forall x.(vrabie(x) \Rightarrow viseaza(x, malai))$
2. "Unele vrăbii visează mălai." $\exists x.(vrabie(x) \wedge viseaza(x, malai))$
3. "Nu toate vrăbiile visează mălai." $\exists x.(vrabie(x) \wedge \neg viseaza(x, malai))$
4. "Nicio vrabie nu visează mălai."

Exemple cu cuantificatori

1. "Vrabia mălai visează." $\forall x.(vrabie(x) \Rightarrow viseaza(x, malai))$
2. "Unele vrăbii visează mălai." $\exists x.(vrabie(x) \wedge viseaza(x, malai))$
3. "Nu toate vrăbiile visează mălai." $\exists x.(vrabie(x) \wedge \neg viseaza(x, malai))$
4. "Nicio vrabie nu visează mălai." $\forall x.(vrabie(x) \Rightarrow \neg viseaza(x, malai))$

Ex Exemple cu cuantificatori

1. "Vrabia mălai visează." $\forall x.(vrabie(x) \Rightarrow viseaza(x, malai))$
2. "Unele vrăbii visează mălai." $\exists x.(vrabie(x) \wedge viseaza(x, malai))$
3. "Nu toate vrăbiile visează mălai." $\exists x.(vrabie(x) \wedge \neg viseaza(x, malai))$
4. "Nicio vrabie nu visează mălai." $\forall x.(vrabie(x) \Rightarrow \neg viseaza(x, malai))$
5. "Numai vrăbiile visează mălai."

Exemple cu cuantificatori

1. "Vrabia mălai visează." $\forall x.(vrabie(x) \Rightarrow viseaza(x, malai))$
2. "Unele vrăbii visează mălai." $\exists x.(vrabie(x) \wedge viseaza(x, malai))$
3. "Nu toate vrăbiile visează mălai." $\exists x.(vrabie(x) \wedge \neg viseaza(x, malai))$
4. "Nicio vrabie nu visează mălai." $\forall x.(vrabie(x) \Rightarrow \neg viseaza(x, malai))$
5. "Numai vrăbiile visează mălai." $\forall x.(viseaza(x, malai) \Rightarrow vrabie(x))$

Cuantificatori
Greșeli frecvente

- $\forall x.(vrabie(x) \Rightarrow viseaza(x, malai))$

$P \vee \overline{P}$

- $\forall x.(vrabie(x) \Rightarrow viseaza(x, malai))$
  $\rightarrow$ corect: “Toate vrăbiile visează mălai.”

- $\forall x.(vrabie(x) \wedge viseaza(x, malai))$

Cuantificatori

Greșeli frecvente

- $\forall x.(vrabie(x) \Rightarrow viseaza(x, malai))$
  $\rightarrow$ corect: “Toate vrăbiile visează mălai.”

- $\forall x.(vrabie(x) \wedge viseaza(x, malai))$
  $\rightarrow$ greșit: “Toți sunt vrăbii și toți visează mălai.”

- $\exists x.(vrabie(x) \wedge viseaza(x, malai))$

- $\forall x.(vrabie(x) \Rightarrow viseaza(x, malai))$
  $\rightarrow$ corect: “Toate vrăbiile visează mălai.”
- $\forall x.(vrabie(x) \wedge viseaza(x, malai))$
  $\rightarrow$ greșit: “Toți sunt vrăbii și toți visează mălai.”
- $\exists x.(vrabie(x) \wedge viseaza(x, malai))$
  $\rightarrow$ corect: “Unele vrăbii visează mălai.”
- $\exists x.(vrabie(x) \Rightarrow viseaza(x, malai))$

Cuantificatori
Greșeli frecvente

- $\forall x.(vrabie(x) \Rightarrow viseaza(x, malai))$
  $\rightarrow$ corect: “Toate vrăbiile visează mălai.”

- $\forall x.(vrabie(x) \wedge viseaza(x, malai))$
  $\rightarrow$ greșit: “Toți sunt vrăbii și toți visează mălai.”

- $\exists x.(vrabie(x) \wedge viseaza(x, malai))$
  $\rightarrow$ corect: “Unele vrăbii visează mălai.”

- $\exists x.(vrabie(x) \Rightarrow viseaza(x, malai))$
  $\rightarrow$ greșit: probabil nu are semnificația pe care o intenționăm. Este adevărată și dacă luăm un x care nu este vrabie (fals implică orice).

- Necomutativitate:
  - $\forall x.\exists y.viseaza(x, y) \rightarrow$ “Toți visează la ceva anume.”
  - $\exists x.\forall y.viseaza(x, y) \rightarrow$ “Există cineva care visează la orice.”

- Dualitate:
  - $\neg(\forall x.\alpha) \equiv \exists x.\neg\alpha$
  - $\neg(\exists x.\alpha) \equiv \forall x.\neg\alpha$

Aspecte legate de propoziții

Analoage logicii propoziționale

- Satisfiabilitate.
- Validitate.
- Derivabilitate.
- Inferență.

Forme normale

Forme normale
Definiții

+ Literal – Atom sau negația unui atom.

Exemplu $prieten(x,y)$, $\neg prieten(x,y)$.

+ Clauză – Mulțime de literali dintr-o expresie clauzală.

Exemplu $\{prieten(x,y), \neg doctor(x)\}$.

+ Forma normală conjunctivă – FNC – Reprezentare ca mulțime de clauze, cu semnificație conjunctivă.

+ Forma normală implicativă – FNI – Reprezentare ca mulțime de clauze cu clauzele în forma grupată

$\{\neg A_1, \ldots, \neg A_m, B_1, \ldots, B_n\}, \Leftrightarrow \ (A_1 \wedge \ldots \wedge A_m) \Rightarrow (B_1 \vee \ldots \vee B_n)$

+ Clauză Horn – Clauză în care cel mult un literal este în formă pozitivă:
$\{\neg A_1, \ldots, \neg A_n, A\}$,
corespunzătoare implicației
$A_1 \wedge \ldots \wedge A_n \Rightarrow A$.

Ex Exemplu Transformarea propoziției
$\forall x.vrabie(x) \vee ciocarlie(x) \Rightarrow pasare(x)$ în formă normală, utilizând clauze Horn:
FNC: $\{\neg vrabie(x), pasare(x)\}, \{\neg ciocarlie(x), pasare(x)\}$

Conversia propozițiilor în FNC (1)

Eliminare implicații, împingere negații, redenumiri

1. Eliminarea implicațiilor ($\not\Rightarrow$)
2. Împingerea negațiilor până în fața atomilor ($\overset{\rightarrow}{\neg}$)
3. Redenumirea variabilelor cuantificate pentru obținerea unicității de nume (R):

$$\forall x.p(x) \wedge \forall x.q(x) \vee \exists x.r(x) \rightarrow \forall x.p(x) \wedge \forall y.q(y) \vee \exists z.r(z)$$

4. Deplasarea cuantificatorilor la începutul expresiei, conservându-le ordinea (forma normală *prenex*) (P):

$$\forall x.p(x) \wedge \forall y.q(y) \vee \exists z.r(z) \rightarrow \forall x.\forall y.\exists z.(p(x) \wedge q(y) \vee r(z))$$

Conversia propozițiilor în FNC (2)

Skolemizare

5. Eliminarea cuantificatorilor existențiali (skolemizare) (S):
   - Dacă nu este precedat de cuantificatori universali: înlocuirea aparițiilor variabilei cuantificate printr-o constantă (bine aleasă):

$$\exists x.p(x) \rightarrow p(c_x)$$

   - Dacă este precedat de cuantificatori universali: înlocuirea aparițiilor variabilei cuantificate prin aplicația unei funcții unice asupra variabilelor anterior cuantificate universal:

$$\forall x.\forall y.\exists z.((p(x) \wedge q(y)) \vee r(z)) \rightarrow \forall x.\forall y.((p(x) \wedge q(y)) \vee r(f_z(x,y)))$$

Conversia propozițiilor în FNC (3)

Cuantificatori universali, Distribuire $\vee$, Clauze

6. Eliminarea cuantificatorilor universali, considerați, acum, impliciți ($\cancel{\forall}$):

$$\forall x.\forall y.(p(x) \wedge q(y) \vee r(f_z(x,y))) \rightarrow p(x) \wedge q(y) \vee r(f_z(x,y))$$

7. Distribuirea lui $\vee$ față de $\wedge$ ($\vee/\wedge$):

$$\alpha \vee (\beta \wedge \gamma) \rightarrow (\alpha \vee \beta) \wedge (\alpha \vee \gamma)$$

8. Transformarea expresiilor în clauze (C).

Conversia propozițiilor în FNC – Exemplu

Ex Exemplu "Cine rezolvă toate laboratoarele este apreciat de cineva."

Conversia propozițiilor în FNC – Exemplu

Exemplu "Cine rezolvă toate laboratoarele este apreciat de cineva."

$\forall x.(\forall y.(lab(y) \Rightarrow rezolva(x,y)) \Rightarrow \exists y.apreciaza(y,x))$

Conversia propozițiilor în FNC – Exemplu

$P \vee \overline{P}$

Exemplu “Cine rezolvă toate laboratoarele este apreciat de cineva.”

$$\forall x.(\forall y.(lab(y) \Rightarrow rezolva(x,y)) \Rightarrow \exists y.apreciaza(y,x))$$

$\cancel{\Rightarrow}$	$\forall x.(\neg\forall y.(\neg lab(y) \vee rezolva(x,y)) \vee \exists y.apreciaza(y,x))$
$\overrightarrow{\neg}$	$\forall x.(\exists y.\neg(\neg lab(y) \vee rezolva(x,y)) \vee \exists y.apreciaza(y,x))$
$\overrightarrow{\neg}$	$\forall x.(\exists y.(lab(y) \wedge \neg rezolva(x,y)) \vee \exists y.apreciaza(y,x))$
R	$\forall x.(\exists y.(lab(y) \wedge \neg rezolva(x,y)) \vee \exists z.apreciaza(z,x))$
P	$\forall x.\exists y.\exists z.((lab(y) \wedge \neg rezolva(x,y)) \vee apreciaza(z,x))$
S	$\forall x.((lab(f_y(x)) \wedge \neg rezolva(x,f_y(x))) \vee apreciaza(f_z(x),x))$
$\cancel{\forall}$	$(lab(f_y(x)) \wedge \neg rezolva(x,f_y(x))) \vee apreciaza(f_z(x),x)$
$\vee/\wedge$	$(lab(f_y(x)) \vee apr(f_z(x),x)) \wedge (\neg rez(x,f_y(x)) \vee apr(f_z(x),x))$
C	$\{lab(f_y(x)), apr(f_z(x),x)\}, \{\neg rez(x,f_y(x)), apr(f_z(x),x)\}$

Unificare și rezoluție

Rezoluție

O metodă de inferență completă și consistentă

- Pasul de rezoluție: regulă de inferență foarte puternică.
- Baza unui demonstrator de teoreme consistent și complet.
- Spațiul de căutare mai mic decât în alte sisteme.
- Se bazează pe lucrul cu propoziții în forma clauzală (clauze):
  - propoziție = mulțime de clauze (semnificație conjunctivă)
  - clauză = mulțime de literali (semnificație disjunctivă)
  - literal = atom sau atom negat
  - atom = propoziție simplă

Ideea (în LP):

$$\frac{\{p \Rightarrow q\} \quad \{\neg p \Rightarrow r\}}{\{q, r\}} \quad \rightarrow \text{"Anularea" lui } p$$

- p falsă $\rightarrow \neg p$ adevărată $\rightarrow r$ adevărată
- p adevărată $\rightarrow q$ adevărată
- $p \vee \neg p \Rightarrow$ Cel puțin una dintre q și r adevărată $(q \vee r)$

- Forma generală a pasului de rezoluție:

$$\frac{\{p_1, \ldots, r, \ldots, p_m\} \quad \{q_1, \ldots, \neg r, \ldots, q_n\}}{\{p_1, \ldots, p_m, q_1, \ldots, q_n\}}$$

- Clauza vidă $\rightarrow$ indicator de contradicție între premise

$$\frac{\begin{array}{l}\{\neg p\}\\ \{p\}\end{array}}{\{\} = \emptyset}$$

- Mai mult de 2 rezolvenți posibili $\rightarrow$ se alege doar unul:

$$\frac{\begin{array}{l}\{p, q\}\\ \{\neg p, \neg q\}\end{array}}{\begin{array}{l}\{p, \neg p\}\ sau\\ \{q, \neg q\}\end{array}}$$

- Demonstrarea nesatisfiabilității → derivarea clauzei vide.
- Demonstrarea derivabilității concluziei ϕ din premisele $\phi_1, \ldots, \phi_n$ → demonstrarea nesatisfiabilității propoziției $\phi_1 \wedge \ldots \wedge \phi_n \wedge \neg\phi$.
- Demonstrarea validității propoziției ϕ → demonstrarea nesatisfiabilității propoziției $\neg\phi$.

Exemplu

Demonstrăm că $\{p \Rightarrow q, q \Rightarrow r\} \vdash p \Rightarrow r$,
i.e. mulțimea $\{p \Rightarrow q, q \Rightarrow r, \neg(p \Rightarrow r)\}$ conține o contradicție.

Exemplu

Demonstrăm că $\{p \Rightarrow q, q \Rightarrow r\} \vdash p \Rightarrow r$,
i.e. mulțimea $\{p \Rightarrow q, q \Rightarrow r, \neg(p \Rightarrow r)\}$ conține o contradicție.

1.	$\{\neg p, q\}$	Premisă
2.	$\{\neg q, r\}$	Premisă
3.	$\{p\}$	Concluzie negată
4.	$\{\neg r\}$	Concluzie negată
5.	$\{q\}$	Rezoluție 1, 3
6.	$\{r\}$	Rezoluție 2, 5
7.	$\{\}$	Rezoluție 4, 6 $\rightarrow$ clauza vidă

T | Teorema Rezoluției: Rezoluția propozițională este consistentă și completă, i.e. $\Delta \models \phi \Leftrightarrow \Delta \vdash_{rez} \phi$.

- Terminare garantată a procedurii de aplicare a rezoluției: număr finit de clauze $\rightarrow$ număr finit de concluzii.

Unificare

- Utilizată pentru rezoluția în LPOI
- vezi și sinteza de tip în Haskell

cum știm dacă folosind ipoteza $om(Marcel)$ și propoziția $\forall x.om(x) \Rightarrow are\_inima(x)$ putem demonstra că $are\_inima(Marcel)$ $\rightarrow$ unificând $om(Marcel)$ și $\forall om(x)$.

- reguli:
  - o propoziție unifică cu o propoziție de aceeași formă
  - două predicate unifică dacă au același nume și parametri care unifică (om cu om, x cu $Marcel$)
  - o constantă unifică cu o constantă cu același nume
  - o variabilă unifică cu un termen ce nu conține variabila (x cu $Marcel$)

- Problemă NP-completă;
- Posibile legări ciclice;
- Exemplu:

  $prieten(x, coleg\_banca(x))$ și

  $prieten(coleg\_banca(y), y)$

  MGU: $S = \{x \leftarrow coleg\_banca(y), y \leftarrow coleg\_banca(x)\}$

  $\Rightarrow x \leftarrow coleg\_banca(coleg\_banca(x)) \rightarrow$ imposibil!
- Soluție: verificarea apariției unei variabile în valoarea la care a fost legată (*occurrence check*);

- Rezoluția pentru clauze Horn:

$$\frac{\begin{array}{l} A_1 \wedge \ldots \wedge A_m \Rightarrow A \\ B_1 \wedge \ldots \wedge A' \wedge \ldots \wedge B_n \Rightarrow B \\ \mathit{unificare}(A, A') = S \end{array}}{\mathit{subst}(S, A_1 \wedge \ldots \wedge A_m \wedge B_1 \wedge \ldots \wedge B_n \Rightarrow B)}$$

- $\mathit{unificare}(\alpha, \beta) \rightarrow$ substituția sub care unifică propozițiile α și β;
- $\mathit{subst}(S, \alpha) \rightarrow$ propoziția rezultată în urma aplicării substituției S asupra propoziției α.

Exemplu

Horses and hounds

1. Horses are faster than dogs.
2. There is a greyhound that is faster than any rabbit.
3. Harry is a horse and Ralph is a rabbit.
4. Is Harry faster than Ralph?

1. $\forall x.\forall y.horse(x) \wedge dog(y) \Rightarrow faster(x,y) \rightarrow \neg horse(x) \vee \neg dog(y) \vee faster(x,y)$
2. $\exists x.greyhound(x) \wedge (\forall y.rabbit(y) \Rightarrow faster(x,y))$
   $\rightarrow greyhound(Greg) \quad ; \quad \neg rabbit(y) \vee faster(Greg,y)$
3. $horse(Harry) \quad ; \quad rabbit(Ralph)$
4. $\neg faster(Harry, Ralph)$ (concluzia negată)
5. $\neg greyhound(x) \vee dog(x)$ (common knowledge)
6. $\neg faster(x,y) \vee \neg faster(y,z) \vee faster(x,z)$ (tranzitivitate)
7. 1 + 3a $\rightarrow \neg dog(y) \vee faster(Harry, y)$ (cu $\{Harry/x\}$)
8. 2a + 5 $\rightarrow dog(Greg)$ (cu $\{Greg/x\}$)
9. 7 + 8 $\rightarrow faster(Harry, Greg)$ (cu $\{Greg/y\}$)
10. 2b + 3b $\rightarrow faster(Greg, Ralph)$ (cu $\{Ralph/y\}$)
11. 6 + 9 + 10 $\rightarrow faster(Harry, Ralph)$ $\{Harry/x, Greg/y, Ralph/z\}$
12. 11 + 4 $\rightarrow \square$ q.e.d.

Sfârșitul cursului 12
Ce am învățat

- Sintaxă și Semantică în LP, LPOI
- Forme normale, Unificare
- Rezoluție în LPOI

  + Dați feedback la acest curs aici: [https://docs.google.com/forms/d/e/1FAIpQLSfNqpCfQ25LRn7dL-5BtCeZyVpb9Rd_R1u4qOYhWhpReLuWeQ/viewform]